

Oponentský posudek diplomové práce Evy Pechouškové
„Terénní studie preferencí hnízdního mikrohabitatu plšika lískového (*Muscardinus avellanarius*) pomocí alternativní metody hnízdních trubek.

Oponovaná diplomová práce obsahuje 137 stran včetně 58 tabulek, 31 grafů, 4 fotografií, 9 stran citované literatury a 14 stran příloh s dalšími tabulkami a grafy. Práce shrnuje výsledky náročného tříletého sledování výskytu plšika lískového se zaměřením na kvalitu biotopu a k jejím pozitivům patří zejména tyto skutečnosti:

- a) Ačkoli je plšík lískový nejběžnějším a relativně nejhojnějším naším zástupcem čeledi plchovitých, až dosud se sledováním jeho ekologie u nás nikdo soustavněji nezabýval. V tomto směru představuje předkládaná diplomová práce počín, který už jako takový stojí za ocenění, neboť detailností analýzy stanovištních nároků plšíků přináší zcela nové a zásadní údaje týkající se konkrétně našich populací (až dosud jsme byli odkázáni sice na početnou literaturu, avšak ze zeměpisně odlišných podmínek).
- b) Hodnotu výsledků prezentovaných v diplomové práci podtrhuje zejména značný objem terénních aktivit, který se následně odráží v množství získaných údajů. Použita byla v zahraničí odzkoušená metodika hnízdních budek, což umožňuje objektivnější srovnání s výsledky jiných autorů. Ocenit je třeba zároveň i široké spektrum sledovaných parametrů, u nichž bylo možné předpokládat případný vliv (pozitivní či negativní) na volbu hnízdních budek či četnost jejich návštěv.
- c) Důležitá je i skutečnost, že základem diplomové práce byla „neinvazní“ metodika, která populaci sledovaného druhu nijak nedecimovala či jinak (bezpochyby) negativně neovlivňovala; navíc vyzkoušení a širší použití této metodiky může přispět k úspěšnému mapování výskytu plšíků u nás, které se až dosud spíše spoléhá na náhodné nálezy.
- d) Diplomantka zároveň prokázala schopnost objektivní analýzy zjištěných dat, a to i s využitím statistických metod, zejména při posuzování vlivu jednotlivých sledovaných parametrů.
- e) Zvládnutí teoretické části studie dokládá i množství (převážně zahraničních) citací, které zejména v diskusní části odpovídajícím způsobem využívá ke srovnání s vlastními výsledky (i když leckde se zdá rozbor literárních pramenů snad až příliš detailní a nadbytečný).

Od oponenta se však spíše očekává, že bude spíše vytýkat než chválit, nutno ovšem předeslat, že následně uvedené připomínky dobrou úroveň hodnocené práce nijak zásadně nesnižují. Pokud se týká metodiky, pak za diskutabilní se může zdát masivní odebrání hnízd z trubek, což na jedné straně dává možnost analýzy hnízdního materiálu, na druhé straně ovšem může frekvenci návštěv plšíků v trubkách ovlivňovat; nicméně diplomantka je si této skutečnosti vědoma (str. 98-99) a na hlavním tématu práce (preferencie mikrohabitatu) se tato nevyjasněná stránka metodiky výrazněji neodráží.

Jako oponent vnímám některé proporční rozdíly v konečné podobě práce. Zatímco diplomantka takřka zcela opovrhla fotodokumentací (což považuji za jeden z relativně nejvážnějších prohřešků práce, neboť fotografie různých habitatů i umístění trubek měly být pro názornost nedílnou součástí popisu sledovaných lokalit, a neškodila by ani celková fotografie krajinného rázu oblasti, kde se výzkum uskutečnil), na druhé straně se možná až zbytečně do přílišných detailů věnovala problematice okrajové, která nepřináší žádné konkrétní poznatky (viz např. kap. 6.1. Nepřímé evidence aktivit v hnízdních budkách). Také bývá zvykem při popisu lokalit zařadit alespoň schematickou mapu.

Jisté pochybnosti přináší v diplomové práci použitá terminologie. Zatímco např. nad vhodností/nehodností termínu „nezávislý jedinec“ či „nezávislé individuum“ lze diskutovat, pak s použitím výrazů typu *nařítovaná kombinace* či *řítovaný model* (str. 77 aj.), *procedura*

stepwise (dtto), *avoidance* (str. 110), *disturbance* plšika (str. 25), *konektivita* vegetace (str. 16) atd. zásadně nesouhlasím; pokud autorka zvolila pro napsání diplomové práce češtinu, pak měla při formulaci myšlenek a výsledků volit takový slovník, který by neodsouval český jazyk do nějaké hybridní česko-anglické podoby.

Další evidentní skutečností je fakt, že diplomantka se „zhlédla“ v početné zahraniční literatuře, což je pochopitelné vzhledem k použité metodice a již zmíněnému nedostatku podobných studií u nás, na druhé straně v mnoha domácích pramenech už najdeme řadu mozaikovitých údajů o stanovištích plšika lískového a jejich podrobnější rešerši bych s ohledem na zaměření práce považoval za smysluplnější než detailní líčení stanovištních nároků plšíků na britských ostrovech či v Dánsku; např. v úvodním přehledu Charakteristika habitatu (str. 6) není o známém stanovištním spektru našich populací ani zmínka (!). Stejně tak je škoda, že autorka cituje zahraniční práce o potravě sov a zcela opomíjí četné a kvalitní (na dostatečném materiálu) práce českých autorů (z nichž mimo jiné vyplývá, že ze sov je hlavním predátorem plšika sýc rousný a nikoli pušík obecný).

Ve výsledkové části se autorka v maximální míře snaží o co nejpřesnější prezentaci získaných poznatků (včetně tabulek a grafů), v řadě případů by však prospěla i obecnější shrnující formulace, nejmarkantnější je to v případě regresní analýzy sledovaných parametrů (str. 73-84), kde by logickým vyústěním byla obecnější charakteristika optimálního mikrohabitatu. Další nevyužitou možnost vidím při hodnocení meziročních rozdílů v sezónnosti výskytu plšíků v hnízdních trubkách, předpokládám, že by snad nemělo být komplikované získat základní meteorologické parametry z nejbližší měřicí stanice a provést alespoň základní porovnání zjištěných výsledků s ročními teplotními či srážkovými křivkami.

Na str. 5 autorka tvrdí, že početní stavy plšika lískového „.... mají klesající tendenci“, a tak by mne zajímalo, na podkladě jakých zdrojů k tomuto konstatování došla (osobně se domnívám, že pro podobné tvrzení není žádný věrohodný důkaz). Také považovat káň lesní za výrazněji limitující faktor výskytu plšika lískového nepovažuji za opodstatněné (viz rozbor potravy, stanoviště i rozdílná denní aktivita). Jen na okraj upozorňuji i na některé formální nedostatky, jako je třeba způsob psaní procent (10 % = deset procent, ale 10% = desetiprocentní).

Jak už bylo řečeno, uvedené poznámky nikterak nesnižují úroveň předkládané diplomové práce, kterou pro nemalý objem terénních aktivit získaných poznatků považuji za významný příspěvek k poznání ekologie u nás dosud málo sledovaného druhu. Diplomantka bezesbytku splnila hlavní zadání práce (viz poslední odstaven na str. 4) a dostatečně prokázala schopnost analytického zpracování výsledků i jejich prezentace v kontextu vlastních zkušeností i jiných autorů. Diplomová práce tudíž splňuje nároky na diplomovou práci odborného směru a proto plně doporučuji její přijetí a obhájení.

Praha. 17.05.2009

RNDr. Miloš Anděra, CSc.
zoologické oddělení PM
Národní muzeum, Praha